

[GR] hellenic

TOOLS TO WORK WITH FAMILIES IN GREECE

IMPRINT

Copyright SUNIA GEEL project consortium © 2013
Daphne Project JUST/2009/DAP3/AG/1235
Project workstream 4

SUNIA GEEL – Prevent and combat violence
against children, young people and women and to
protect victims and groups at risk

For further informations please visit:
www.suniageel.eu

PROJECT- COORDINATOR

Exchange House
National Travellers Service
Great Strand Street 61
Dublin 1, Ireland
www.exchangehouse.ie
info@www.exchangehouse.ie

Sunia Geel
Daphne Project JUST/2009/DAP3/AG/1235

**Εκπαιδευτικά Εργαλεία για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε
κοινωνικά αποκλεισμένες οικογένειες**

Εργαλεία ομαδικής εργασίας με οικογένειες

Ενδοοικογενειακή Βία - Εισαγωγή

Η βία εντός οικογενειακού πλαισίου αποτελεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα παγκοσμίως. Οι γυναίκες και τα παιδιά αποτελούν τα κυρίως θύματα ενδοοικογενειακής βίας ενώ συνήθως οι θύτες παραμένουν ατιμώρητοι.

Η έκταση του φαινομένου είναι πολύ μεγάλη. Αρκεί να αναφερθεί πως στην Γερμανία μία στις τέσσερις γυναίκες έχει υπάρξει θύμα ενδοοικογενειακής βίας τουλάχιστον μία φορά στην ζωή της. Επίσης εκτιμήσεις του φαινομένου δείχνουν πως περισσότερες γυναίκες παγκοσμίως πεθαίνουν λόγω ενδοοικογενειακής βίας παρά λόγω εμπόλεμης βίας.

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και είναι αποτέλεσμα των δομικών σχέσεων δύναμης τόσο στις σχέσεις μεταξύ συντρόφων / συζύγων όσο και στις σχέσεις μεταξύ των μελών μίας οικογένειας.

Επίσης, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί τροχοπέδη της ευρύτερης κοινωνικής ανάπτυξης. Οι επιπτώσεις που επιφέρει στις γυναίκες θύματα αφορούν τόσο στην σωματική όσο και στην ψυχολογική υγεία των γυναικών θυμάτων, γεγονός που σε πολλές περιπτώσεις αναστέλλει την ικανότητά τους να αποτελέσουν ισχυρά μέλη μίας κοινωνίας πολιτών που υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους και μάχονται γι' αυτά.

Εκπαιδευτικά εργαλεία

Το σύνολο των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών εργαλείων έχει ως στόχο τον εμπλουτισμό της εργασίας των κοινωνικών λειτουργών και αφορούν σε ομαδική εργασία με όλα τα μέλη της οικογένειας ή με κάποια από αυτά:

- Εργαλεία για ομαδική εργασία με όλη την οικογένεια (γυναίκα, σύζυγο, παιδιά και άλλα μέλη οικογενειών-κατά περίπτωση-)
- Εργαλεία για εργασία με γυναίκες και παιδιά (ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας)
- Εργαλεία για εργασία με άνδρες (ως δράστες)
- Εργαλεία εργασίας προκειμένου να αποκτηθεί πρόσβαση σε κοινωνικά αποκλεισμένες οικογένειες
- Εργαλεία για εργασία στο εσωτερικό μίας κοινότητας μέσω ειδικών προγραμμάτων (out-reachprojects) και ενημερωτικού υλικού

Και τα πέντε εργαλεία υπάγονται στο πρόγραμμα «SUNIA GEEL» και περιέχουν εισαγωγικές πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό για την εργασία των κοινωνικών λειτουργών με τις τέσσερις ομάδες-στόχους που αναφέρονται παραπάνω.

Ως προς την εφαρμογή τους παρέχεται στους κοινωνικούς λειτουργούς ειδικό εργαλείο παρατήρησης και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της εργασίας τους.

Στόχοι των εκπαιδευτικών εργαλείων

Τα συγκεκριμένα εκπαιδευτικά εργαλεία έχουν σαν στόχο την ευαισθητοποίηση, την αυτογνωσία και την αποδοχή της παρουσίας ενδοοικογενειακής βίας στην οικογένεια. Τα εργαλεία εφαρμόζονται σε οικογένειες με στόχο την καλλιέργεια εσωτερικών μηχανισμών για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας. Οι συγκεκριμένοι μηχανισμοί βασίζονται στην κατανόηση των αιτιών του προβλήματος και του τρόπου ανάπτυξης και λειτουργίας του εντός του οικογενειακού πλαισίου.

Στόχος των εκπαιδευτικών εργαλείων είναι να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να κατανοήσουν τον ρόλο που διαδραματίζουν στις σχέσεις εξουσίας εντός της οικογένειας και ως εκ τούτου τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στην αναπαραγωγή και την διατήρηση των σχέσεων αυτών. Εν συνεχεία τα συγκεκριμένα εργαλεία παρέχουν στα μέλη της οικογένειας τρόπους αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

Σε κάποιες ασκήσεις ζητείται από τους συμμετέχοντες να γράψουν σχετικές ιστορίες. Οι γραπτές ασκήσεις μπορούν να αντικατασταθούν από αφηγήσεις στις οποίες ο συντονιστής μπορεί να κρατάει σημειώσεις σε πίνακα (flip chart). Η συγκεκριμένη μέθοδος συνίσταται σε περιπτώσεις εργασίας με συμμετέχοντες που έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή δεν γνωρίζουν καλά την γλώσσα της χώρας φιλοξενίας – μετανάστες, μειονοτικές ομάδες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα εργαλεία απευθύνονται σε κοινωνικούς λειτουργούς. Δεν προορίζονται για χρήση σε ψυχοθεραπευτικό πλαίσιο και για εργασία με άτομα που παρουσιάζουν ψυχικές διαταραχές λόγω τραύματος. Τέλος, δεν αφορούν σε συμβουλευτική ζευγαριού μεταξύ θύματος και θύτη.

Τα εργαλεία έχουν ως στόχο να εμπλουτίσουν την εργασία των κοινωνικών λειτουργών με τις οικογένειες μεταναστών και μειονοτικών πληθυσμών στο πλαίσιο εργασίας τους σε υποστηρικτικές δομές αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας.

Απαιτούμενος εξοπλισμός

Πίνακας (Flipchart)

Μαρκαδόροι για χρήση σε πίνακα (Flipchart)

Χαρτιά

Μολύβια, στυλό

Καρφίτσες

Ετικέτες για καταγραφή ονομάτων

Παιχνίδια

Φόρμες αξιολόγησης

Υλικό για παρουσιάσεις (κάμερα, προτζέκτορας κ.λπ.)

Διάρκεια

Κάθε συνεδρία με όλα ή μεμονωμένα μέλη της οικογένειας έχει διάρκεια 45' - 60' λεπτά.
Σε κάποιες περιπτώσεις η διάρκεια ενδέχεται να είναι μεγαλύτερη, 90' λεπτά.

Εργαλεία εργασίας με οικογένειες μεταναστών και μειονοτικών πληθυσμών

Εργαλεία για όλη την οικογένεια

Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για εργασία με τον «πυρήνα» της οικογένειας (γυναίκα, σύζυγο και παιδιά) αλλά και με την ευρύτερη οικογένεια συμπεριλαμβανομένων παππούδων, γιαγιάδων και άλλων συγγενικών προσώπων που συμβιώνουν σε μεγαλύτερα οικογενειακά σχήματα, (π.χ. εργασία με Ρομά που διαβιώνουν σε μεγαλύτερα οικογενειακά δίκτυα).

Άσκηση 1: «Σιωπηλό βήμα μέσα στον κύκλο»: Άσκηση για την έναρξη συζήτησης με θέμα την ενδοοικογενειακή βία

Προετοιμασία:

Η οικογένεια συναντά τον κοινωνικό λειτουργό εντός ενός συγκεκριμένου χώρου. Στον χώρο υπάρχουν καρέκλες τοποθετημένες σε κύκλο. Ο αριθμός τους αντιστοιχεί στον αριθμό των μελών της οικογένειας. Υπάρχει μία ακόμη καρέκλα για τον κοινωνικό λειτουργό, η οποία είναι τοποθετημένη εκτός του κύκλου.

Υλικό:

- Πίνακας (flipchart)
- Κόλλες χαρτί
- Καρέκλες σε κύκλο

Διαμόρφωση:

- Ο χώρος διεξαγωγής θα πρέπει να είναι ευάερος, ευήλιος και αρκετά μεγάλος, ώστε να μπορούν να τοποθετηθούν οι καρέκλες σε κύκλο και οι συμμετέχοντες να κινούνται άνετα.
- Παροχή αναψυκτικών/χυμών και σνακ στα διαλείματα.

Διάρκεια:

- Μέχρι και 90΄

Άσκηση:

«Σιωπηλό βήμα μέσα στον κύκλο»

Πρώτον, τα μέλη της οικογένειας κάθονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματίζουν κύκλο ή τετράγωνο. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να απέχουν αρκετά μεταξύ τους έτσι ώστε να μπορούν να κινούνται με άνεση μέσα κι έξω από τον κύκλο/τετράγωνο. Πριν ξεκινήσετε, θα πρέπει να έχει συμφωνηθεί με τους συμμετέχοντες πως δεν θα πρέπει να γίνονται σχόλια κατά την διάρκεια της άσκησης.

Ο/η συντονιστής/ρια λέει σε κάθε συμμετέχοντα τις ακόλουθες εκφράσεις με μικρές παύσεις πριν προχωρήσει στην επόμενη. Στους συμμετέχοντες έχει δοθεί οδηγία να μπεινοβγαίνουν στον κύκλο (βήματα εμπρός-μέσα και βήμα πίσω-έξω από τον κύκλο).

Η συγκεκριμένη άσκηση ενδείκνυται για παιδιά και εφήβους μέχρι 16 ετών. Στην άσκηση μπορούν να λάβουν μέρος και μεγαλύτερα μέλη των οικογενειών όπως παππούδες και γιαγιάδες.

Σιωπηλό βήμα μέσα στον κύκλο...

- ... είναι μεγαλύτερος/η από ... χρονών
- ... είναι μικρότερος/η από ... χρονών
- ... θέλει να κάνει αθλητισμό
- ... του/της αρέσει η μουσική
- ... νιώθει άνετα στην τάξη
- ... είναι μοναχοπαίδι
- ... έχει περισσότερα από 3 αδέρφια
- ... είναι το μικρότερο παιδί
- ... είναι το μεγαλύτερο παιδί
- ... μένει μαζί με τον ένα γονιό
- ... τον/την έχουν προσβάλει
- ... έχει προσβάλει κάποιο άλλο άτομο
- ... έχει απειληθεί με βία
- ... έχει απειλήσει κάποιο άλλο άτομο με βία
- ... έχει βοηθήσει κάποιο άτομο που δεχόταν απειλή ή ξύλο
- ... δεν έχει διδαχτεί ποτέ πως πρέπει να βοηθάει κάποιο άτομο που έχει δεχτεί απειλή ή ξύλο
- ... έχει χτυπηθεί και τραυματιστεί από κάποιο άλλο άτομο
- ... έχει χτυπήσει ή τραυματίσει κάποιο άτομο
- ... έχει χτυπήσει κάποιον τόσο άσχημα που κατέληξε το άτομο αυτό να αιμορραγεί
- ... έχει δεχτεί αδιάκριτο «αγγίγμα» από κάποιον
- ... έχει «αγγίξει» κάποιον αδιάκριτα
- ... έχει δεχτεί πίεση από κάποιο πρόσωπο να τον/την αγγίξει, παρά τη θέλησή του
- ... έχει ευχηθεί για ένα συγκεκριμένο πρόσωπο να πεθάνει
- ... έχει ευχηθεί να ήταν νεκρός ο/η ίδιος/α
- ... έχει λάβει μέρος σε διαμάχες/φιλονικίες μέσω διαμεσολαβητή
- ... έχει ζητήσει συγγνώμη από κάποιον στον οποίο έχει προηγουμένως χρησιμοποιήσει βία
- ... ήταν ειλικρινής στις απαντήσεις του.

Μετά την τελευταία πρόταση οι συμμετέχοντες κάθονται σε κύκλο προκειμένου να συζητήσουν τα ακόλουθα που τους ρωτά ο/η κοινωνικός/ή λειτουργός:

- Τι παρατηρήσατε κατά την διάρκεια της άσκησης;
- Σε ποιες περιπτώσεις υπήρχε η μεγαλύτερη συμφωνία; Σε ποιες όχι;
- Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι γι' αυτό;
- Ήταν δύσκολο να μπείτε μέσα στο κύκλο σε κάποιες ερωτήσεις; Γιατί;

Μετά από τις πρώτες ερωτήσεις τίθεται το ακόλουθο ερώτημα:

- Σε ποιες περιπτώσεις έχετε βιώσει βία;

Σεβασμός ορίων

Κάποια παιδιά καθώς και έφηβοι δεν γνωρίζουν πόσο άμεσα και γρήγορα μπορεί να βλάψουν τους άλλους από μία δήλωση. Ως εκ τούτου, ο/η συντονιστής/ρια θα πρέπει να προσέξει σε ποιες περιπτώσεις το θύμα δεν χάνει τον προστατευτικό του χώρο και παρεμβαίνει αμέσως όταν τα όρια του καταπατώνται.

Παρέμβαση του συντονιστή σε περίπτωση που γίνονται σχόλια και δεν επικρατεί η απαιτούμενη ησυχία: «Νομίζω, πως ήταν πολύ θαρραλέο εκ μέρους σας να μιλήσετε τόσο ανοιχτά. Δεν θα ήταν ωραίο αυτό να αλλάξει λόγω «άσχημων» σχολίων. Αν θέλετε μπορούμε να συνεχίσουμε συζητώντας τρόπους που θα σας κάνουν να νιώσετε καλύτερα φεύγοντας από εδώ.»

Παρατήρηση της γλώσσας του σώματος

Η γλώσσα του σώματος αποτελεί έναν καλό δείκτη ψυχικών διαταραχών. Θα ήταν, λοιπόν, καλό κατά την διάρκεια της συζήτησης να παρακολουθείτε την γλώσσα του σώματος των συμμετεχόντων. Σε περίπτωση που υπάρχουν δύο συντονιστές θα πρέπει να έχουν καταλήξει σε συγκεκριμένους ρόλους και εργασίες κατά την διάρκεια της συζήτησης. Έτσι, σε περίπτωση που κάποιος από τους συμμετέχοντες κλάψει κατά την συζήτηση τότε θα πρέπει ένας από τους συντονιστές να βγει από την αίθουσα μαζί του.

Δώστε προσοχή στον δικό σας τρόπο κατά την συζήτηση: προσωπικός τόνος, εξωστρέφεια, ειλικρίνεια, στο επίκεντρο. Οι έφηβοι νιώθουν αμηχανία όταν ένας ενήλικας συμπεριφέρεται όπως εκείνοι. Ένας ανοιχτός και ειλικρινής τρόπος συνομιλίας είναι σημαντικός αλλά κανείς δεν περιμένει από τον/ην συντονιστή/ρια να γνωρίζει την γλώσσα των εφήβων. Σκοπός είναι η κατανόηση – σε περίπτωση που δεν κατανοείτε κάτι ρωτήστε. Οι έφηβοι εκτιμούν το γεγονός πως κάποιος έχει ξεκάθαρες αξίες και απαιτεί από τους άλλους το ίδιο.

Προσωρινός περιορισμός της ομαδικής συζήτησης

Μια συζήτηση σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία χρειάζεται χρόνο και πολλή δύναμη. Ως εκ τούτου, η ομαδική συζήτηση θα πρέπει να περιορίζεται. Μπορείτε πάντα να αναφέρετε πως η συζήτηση μπορεί να συνεχιστεί κατ' ιδίαν.

Ολοκληρώνοντας κάντε επιπλέον ερωτήσεις

Σε περίπτωση που κάποιος έφηβος συμπεριφέρεται παράξενα μπορείτε να του απευθύνετε επιπλέον ερωτήσεις μετά το τέλος της ομαδικής συζήτησης:

«Παρατήρησα πως κατά την διάρκεια της συζήτησης κοιτούσες το πάτωμα. Νιώθεις καλά; Θα ήθελες να το συζητήσουμε;»

Διεπιστημονική συνεργασία με ειδικούς συμβούλους

Ο/η συντονιστής/ρια θα πρέπει να γνωρίζει τα όρια των αρμοδιοτήτων και των ικανοτήτων του. Ειδικοί σύμβουλοι θα πρέπει να συνεργάζονται κατά την εργασία με τα θύματα, οι οποίοι θα πρέπει να αναλαμβάνουν περαιτέρω εξειδικευμένη εργασία μαζί τους. Άλλωστε η δικτύωση και η διεπιστημονική συνεργασία είναι απαραίτητα προαπαιτούμενα.

Άσκηση 2: Μια χαρούμενη οικογενειακή ημέρα

Αυτή η άσκηση προτείνεται ως τελική, δηλαδή έπεται άλλων ασκήσεων. Η συγκεκριμένη άσκηση μπορεί να βοηθήσει στην ενδυνάμωση των οικογενειών παροτρύνοντας τα μέλη τους να δουν τις θετικές πλευρές της οικογενειακής ζωής.

Προετοιμασία:

Η οικογένεια ή οι οικογένειες προσκαλούνται σε συνάντηση με τον κοινωνικό λειτουργό τους. Τα μέλη της/ων οικογένειας/ων ενημερώνονται για την θετική πρόοδό τους κατά το διάστημα των συναντήσεων των τελευταίων ημερών ή της τελευταίας εβδομάδας. Ο κοινωνικός λειτουργός «ευχαριστεί για την συνεργασία» και παρακινεί την οικογένεια να διοργανώσει μία ξεχωριστή οικογενειακή εκδήλωση!

Υλικό:

- Πίνακας (flipcharts)

Διαμόρφωση:

- Παροχή αναψυκτικών/χυμών και μπισκότων στα διαλλείματα

Διάρκεια:

- Μέχρι και 60' για μία οικογένεια.
- Μέχρι και 90' για δύο ή τρεις οικογένειες.

Άσκηση:

Η κοινωνική λειτουργός δίνει στην οικογένεια ιδέες για το πώς μπορεί να είναι η εκδήλωση. Θα μπορούσε να είναι πεζοπορία σε μονοπάτια στο δάσος, υπαίθρια κατασκήνωση, Πικ-νική μπάρμπεκιου, επίσκεψη στον κινηματογράφο ή σε ένα μουσείο. Επίσης ενδείκνυται οι επισκέψεις σε λούνα πάρκ.

Είναι σημαντικό όλες οι δραστηριότητες -στο βαθμό που είναι εφικτό- να μην συνδέονται με κάποιο εμπορικό σκοπό. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να βοηθήσουν τα μέλη των οικογενειών να περάσουν χρόνο μεταξύ τους σε διαφορετικά από τα συνηθισμένα πλαίσια. Θα πρέπει να έχουν χρόνο να συνομιλήσουν, να γελάσουν και γενικότερα να ευχαριστηθούν τη ημέρα τους με θετικό τρόπο.

Η κοινωνική λειτουργός ζητά από όλα τα μέλη της οικογένειας να γράψουν τις ιδέες, τις προτιμήσεις ή τις επιθυμίες τους σε χαρτί. Σε κάθε κόλλα χαρτιού και μία διαφορετική ιδέα.

Στην συνέχεια η κοινωνική λειτουργός συλλέγει τα χαρτιά και τα ομαδοποιεί σε θεματικές, όπως πολιτιστικές δραστηριότητες, υπαίθριες δραστηριότητες, περιπέτειες, φαγητό, σπορ, κλπ.

Η οικογένεια θα αποφασίσει ποια δραστηριότητα θα πραγματοποιήσει λαμβάνοντας υπόψη τις ιδέες που προέκυψαν με δική της πρωτοβουλία ή με παρότρυνση του κοινωνικού λειτουργού. Στο τέλος όλα τα μέλη της οικογένειας συμφωνούν σε μία

δραστηριότητα και ορίζουν την ημέρα και την ώρα που θα την πραγματοποιήσουν!

Exchange House
National Travellers Service
Great Strand Street 61
Dublin 1, Ireland
www.exchangehouse.ie
info@www.exchangehouse.ie

IEIE – International Education
Information Exchange
Hölderlinplatz 2A
70193 Stuttgart, Germany
www.ieie.de, info@ieie.de

Verein Multikulturell
Bruneckerstraße 2 d, 3. Stock
6020 Innsbruck, Austria
www.migration.cc
office@migration.cc

ANUP- International
Bd. Nicolae Titulescu, nr.
163, sector 1, Bucuresti , cod
011137, Romania
www.updalles.ro
ileanaboeru@yahoo.com

Prolepsis
Institute of Preventive Medicine
Environmental & Occupational Health
7 Fragoklisias Street, 151 25, Marousi
Athens Greece
www.prolepsis.gr, info@prolepsis.gr